

27980

પ્રેમભક્તિ-ગ્રંથમાલાના નવીન ગ્રંથો

પ્રથમાવૃત્તિની કાલ

૧૭, શકુન્તલાનું સંભારણું	૧૯૨૬
૧૮, યુગપક્ષો અને મહાસુદર્શન	૧૯૨૭
૧૯, ઉદ્બોધન	૧૯૨૮
૨૦, અર્ધશતાબ્દિના અનુભવમોલ	૧૯૨૭
૨૧, સંસારમન્થન	૧૯૨૭
૨૨, વિશ્વગીતા	૧૯૨૭
૨૩, ઈન્દુકુમાર, અંક ૨ જે	૧૯૨૮
૨૪, ન્હાના ન્હાના રાગ, ભાગ ૨ જે	૧૯૨૮
૨૫, ગીતમંજરી	
ત્રીજી આવૃત્તિ : વસન્તોત્સવઃ ૧૯૫૧-૧૯૫૨ના ઉપા	

૧૯૨૮માં છપાશે

પ્રથમાવૃત્તિ : મોધપર્વણી; પાંચ ઉપનિષદો સમન્વિતો :
ત્રીજી આવૃત્તિ : શકુન્તલાનું સંભારણું ; દેવગાંધ કાવ્યો.
ત્રીજી આવૃત્તિ : ઈન્દુકુમાર, અંક ૧ જે.
ત્રીજી આવૃત્તિ : ન્હાના ન્હાના રાગ, ભાગ ૧ જે.

પ્રેમભક્તિ-ગ્રન્થમાલા

પ્રથમાવૃત્તિની માલ

૧, કેટલાંક કાવ્યો, ભાગ ૧ લો	૧૯૦૩
૨, રાજસૂત્રોની કાવ્યત્રિપુટિ	૧૯૦૩-૦૫-૧૧
૩, વસન્તોત્સવ	૧૯૦૫
૪, કેટલાંક કાવ્યો, ભાગ ૨ નો	૧૯૦૮
૫, ઈન્દુકુમાર, ગ્રંથ ૧ લો	૧૯૦૯
૬, ન્હાના ન્હાના રાસ, ભાગ ૧ લો	૧૯૧૦
૭, શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા, સમ્પ્રલોકી	૧૯૧૦
૮, જયા-જયન્ત	૧૯૧૪
૯, મેઘદૂત-સમ્પ્રલોકી	૧૯૧૭
૧૦, ઉપા	૧૯૧૮
૧૧, ચિત્રદર્શનો	૧૯૨૧
૧૨, રાજર્ષિ ભરત	૧૯૨૨
૧૩, પ્રેમકુંજ	૧૯૨૨
૧૪, પ્રેમભક્તિ-ભગવાદ્વિ	૧૯૨૪
૧૫, સાહિત્યમન્થન	૧૯૨૪
૧૬, વૈષ્ણવી ગોપ્ય ગ્રન્થો, સમ્પ્રલોકી	૧૯૨૫

प्रेमसन्नि-ग्रन्थमाला

१००

जीतमंजरी

लखनौलाल दलपतराम डवि

वि. सं. १९८४

दश शिपरा
श्रीमत् लक्ष्मी

व. सं. १९२८

કર્તાનિ માટે રજીસ્ટર્ડ

પ્રકાશક : ન્હાનાલાલ દલપતરામ કવિ,

ભદ્ર, અમદાવાદ

આવૃત્તિ પહેલી :

પ્રત ૨૩૦૦

પ્રેમભક્તિ-અન્યમાણના આહતિયા

- ૧, અમદાવાદ : શ્રી જીવનલાલ અમરશી, પીરમશા રોડ
શ્રી ખડાયતા મુદ્રણકલા મન્દિર, ચાર રસ્તા
શ્રી સુન્દરીમુખોધ ઓફિસ, આકાશેક દૂવાની પોળ
શ્રી શંભુલાલ જગશી, માદલપુર
- ૨, મુંબઈ : શ્રી ગુજરાતી પ્રેસ, કોટ
શ્રી જીવનલાલ એન્ડ સન્સ, ભાટિયા
મહાજનવાડી, કાલકાદેવી
શ્રી સી. હિંમતલાલની કંપની, પોપટવાડી
શ્રી મટુલાલ ને કંપની, પ્રાર્થનાસમાજ કને, ગિરગામ
- ૩, સુરત : રા. કાલિદાસ શેક્ત, 'પ્રતાપ' ઓફિસ
- ૪, ગોધરા : રા. ભીખાભાઈ વ્યાસ, 'બાલક' ઓફિસ
- ૫, કરાંચી : મન્ત્રીજી, બ્રાતૃસેવામન્દિર, નાનકવાડા
- ૬, વડોદરા : શ્રી પુસ્તકાલય સહકારી મંડળ
શ્રી એમ. સી. કોઠારીની કંપની, રાવપુરા
- ૭, કલકત્તા : એસ. કુશળચન્દની કંપની, ઇઝરા સ્ટ્રીટ
- ૮, રંગુન : એસ. કુશળચન્દની કંપની, ૩૨મી ગલી
- ૯, રાજકોટ : શ્રી બહેચર મેઘજી, પરામાં
- ૧૦, ગોંડલ : શ્રી પીપરિયા કંપની, ભોજપરા
- ૧૧, નઠિયાદ : શ્રી બાલુભાઈ કૃલચંદ શાહ, ધોરા પોળ

મહારો અરૂંખો વીર ! સાગરને તીર;
સાગરને તીર,

નાંચે ઉછળે છે નીર :
મહારો અરૂંખો વીર ! સાગરને તીર.

ધીરી ધીરી લહર જાલે જોલડા ગભીર;
બ્રહ્મની અંકુર છાંટે દેવના સમીર;
ચન્દ્રવર્ણી મોતી રમે રસનાં જો તીર;
આશને આંગણ વસે ત્યાં આલિના અમીર :

મહારો અરૂંખો વીર ! સાગરને તીર.

મહારાં ગીતો

તો ગુજરાત કને કંઈક વર્ષોથી છે: ગામડે ને શહેરે, બહારે સમારંભોમાં ને ખાનગી મિત્રમંડળોમાં, લલિતજીએ સત્કારપૂર્વક ગાયાં છે. ૧૯૨૧માં “ચિત્રદર્શનો”નું પુસ્તક પ્રગટ થયું ત્યારે મારો ગીતસંગ્રહ છપાવવાનું વચન આપ્યું હતું. આજ સાતે વર્ષે તે પાળું છું, ને આ “ગીતમંજરી” ગુર્જર પ્રજાના કરકમલમાં ધરું છું. મહારા રાસ ને લજનોના સંગ્રહ છપાયા છે; શબ્દચિત્રો ને રણુગીતો નિરનિરાળાં પ્રગટ થયાં છે. એ ત્યારે અને આ પાંચમા સંગ્રહમાં સજાતીયતા પ્રત્યેક સંગ્રહનું ધોરણ છે. છતાં કોક કાવ્યો *Overlapping species* જેવાં હોય છે, ને જૂજ એવાં એકથી વધારે સંગ્રહમાં છપાયાં છે. એત્રણેક સિવાય અન્ય ગીતોનો અનુક્રમ કક્કાવારી છે એ તો કહેવા જેવું ચે નથી.

મહારી સાહિત્યોપાસનાની કદાચ નિર્ખળમાં નિર્ખળ કલા આ સંગ્રહમાં આજ દાખવું છું. ગાતાં-વગાડતાં મહને આવડતું નથી. મહારો કંઠ પુરષનો છે. હારમોનિયમ શીખવાના થોડાક પાઠ લીધા હતા ત્યારે ત્રીજે દિવસે અખંડ સૂરધારા વગાડી હતી. લલિતજીને ‘રૂડા લાગો છો રાજેન્દર ! મન્દિર આવતા રે’ એ કેરળો : એ બે ગીતો શીડલ ઉપર વગાડતાં પખવાડીએ શીખ્યો હતો. બંસી વગાડવાના ટોડ હતા, તે ઘણા ઉંઘામાં પડી ટોડ જ રહ્યા છે. મણિલાલ-કાન્તને ને મણિલાલ-રણુજિતરામને ને પઢિયારજીને મહારૂં ગાવું ગમતું. પણ કાન્તનો કંઠ તો મહારાથી ચે ઘેરા-પૌરુષ્ય હતો ; અને રણુજિતરામને ને પઢિયારને તો હતા સંગીત જોડે પરચાલક.

છતાં હું જાણું છું કે મ્હારું ગાવું મિત્રમંડળને ગમે છે અને તે, ભાવતસ્વીનતા ઉપરાન્ત, એક કારણે : તાલ અને ઢાળની અખંડિતતાને લીધે ગાવામાં આવતા હીચના હિન્ડોલને કારણે. ઉસ્તાદી સંગીત મ્હને આવડતું નથી, મ્હને ગમતું યે નથી. પણ હીચના હિન્ડોલના મ્હને પરમ ભાવ ને આદર છે. કવિતામાં ડોલનનો હું રસિયો છું, સંગીતમાં ઝૂલનનો હું રસિયો છું. પરન્તુ મ્હને કે મિત્રોને ગમે છે તે જનતાને ગમશે જ એમ કંઈ કહેવાય નહિ.

અને આ “ગીતમંજરી”માં ઉસ્તાદી સંગીતના રંગો છેક જ નથી એમ નથી. ‘વંદેગીત ! વસંતી આ વનની વાટ’ એ એક ગીત એક જ એક્ટે સાંજ નિરનિરાળાં રાગરાગણીમાં આપણા ‘ઓલિયા વંદેશી’એ રાગકાંટમાં ગાઇ સંભળાવ્યું હતું. ‘પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ’માં તાનસેનજીના ‘પરથમ મણિ ઓહંકાર’ના કથાણુ તાલ દ્રુપદની જમાવટ છે. ‘એક જવાહર જલે તુજ નેનનમાં’ એ તો સર્વવિક્રિત લોકગત પ્રખ્યાત કવ્યાલી છે. ‘ઉંચે છે પ્રભાત આવર ધીમે ધીમે’ એમાં પ્રભાતના ગિલાસની છાયા છે. ‘માનવનાથ’ અને ‘જગત ઝૂલે રસઝોલે’ એ બેરબીઓ છે. ‘મન ગગન ચહડી કરે ધાર ધાર’ એ મહાધાર છે. ‘મેલા આવલઝૂળે અવલંગ’ અને ‘મ્હારો હીચંકા રે અગર વેલરીની માંલ’ એ જનને સારંગ છે. ‘લેણુ લણે ને દહણે’ એ ધનાશ્રી તેમ જ બેરબીમાં ગવાય છે. હુમરી ને શોરક, આશા ને માલકાશ ને જલ્દેવજીની એકાદી અષ્ટપદીનો ઢાળ આ સંગ્રહમાં શોધનાર કદાચ નિરાશ નહિ થાય. પણ એ સહુ સંગીતની પ્રેરણાનાં નહિ, જ્ઞાનનાં યે નહિ, અનુકરણનાં દૃષ્ટાન્તો છે. દૃઢતાંક ગીતોના નાટકિયા રંગો છે, કારણ કે નાટકાને માંડે ગમે તે લખાવમાં હતાં.

ઉસ્તાદી સંગીત અને નૃત્ય ગુજરાતમાં પ્રથમથી જ ઓછાં છે; ને છે તે આજ દેવમન્દિરોમાં કે રામજીઓને ત્યાં જઈને વસેલાં છે. સંસારને સિંહાસને એમને શી વિધે પાછાં આણીને પધરાવવાં એ આજના આપણા સંસારશાસ્ત્રીઓએ ઉકેલવાનો એક સંસારકાયડો છે. વાર લાગશે, કલાકારો કેટલીક પછડાટો ખાશે: છતાં મળે તો આશા ને આસ્થા છે કે કુંજે કુંજે ને કુંડુંએ કુંડુંએ નહાનોમ્હોટો હિન્ડોલો ડોલે છે એ આપણા ગુર્જર સંસારે શાસ્ત્રીય સંગીત ને નૃત્ય પણ પાછાં પધારશે.

અને આજે ય શું ગુજરાત સંગીતશ્રવ્ય કે નૃત્યભૂલેલો છે ? ગુજરાતના વસન્તોત્સવ જૂવો, શરદુત્સવ નિહાળો; શેરીશેરીના નવરાત્રિના ગરબા, તીર્થતીર્થના સમારંભ, શીવરાત્રિની શ્રાવણી પૂજની પુનમપુનમની ભજનમંડળીઓને નિરખો; ને પછી, ઉચ્ચરનારાં ! અભિપ્રાય ઉચ્ચારો. ગુજરાત સંગીતસૂતો નથી, ગુજરાત નૃત્યસૂતો એ નથી. સાદું સુમધુર સહસુલભ છતાં કલાવનું ને ભાવઉછળતું ગુજરાતનું સંસ્કારી સંગીત ને નૃત્ય સંસારઅભ્યાસીને ગુજરાતભરમાં નિરખાશે. ગુર્જર સંસારનાં શાસ્ત્રીય નૃત્યસંગીતની એ સારીગમ છે. એની સૂરાવટ ઘૂંટી ઘૂંટીને સંસારસંગીત રચશે તે સંસારશાસ્ત્રી સફળતાં શીઘ્રે સાધશે.

પણ સંસાર ! ભૂલતો મા : પાપઉપાર્જન એ સૌન્દર્ય નથી, કે કલા નથી. કવિતા કળા કે સાહિત્ય; સંગીત નૃત્ય કે ચિત્ર; સંસારસુધારો નવઉત્સવસમારંભો કે અસહકાર; એ સૌમાં પવિત્રતા જેટલી પળાશે એટલાં પ્રજ્વળવનમાં એ ઝીલાશે ને સત્કારાશે. કલા ને સૌન્દર્યના પાયા પ્રભુ જેટલા અમ્મર છે.

પ્રવિ.

ગીતમંજરી

પ્રગટન. જાન્યુઆરી. ૫૨૦૧.

૧.

ગાંધી ઓ મહાકથા મનુષ્યમોહિની,
અંદા ભારતકુલ !

ગાંધી ઓ કાશ્મીર યશના યશભોજ હો !
દ્રષ્ટિ દ્રષ્ટિ નરનાર !

ગાંધી ઓ ગુણગાન :
એક મુગ, એક શાકે, એક ભાંગ, ભારતકુલ !

ગાંધી ઓ મહાકથા મનુષ્યમોહિની,
અંદા ભારતકુલ !

૨

અનુભવભાક્ષા લખું કે ન લખું, તહો ચે શું ?

ગહન સત્યો સુખદુઃખ બની આવે;
વીતકળપો જપું કે ન જપું, તહો ચે શું ?

મહાતત્ત્વો અશિથિલ ચૂંથાઇ બેઠાં;
હવે આંગે ભરું, કે ન ભરું, તહો ચે શું ?

કૃપાઅશ્રુ પ્રિયતાં મળ્યાં હતાં તે;
કરુણીતો રહું, કે ન રહું તહો ચે શું ?

હતાં શ્લાક્ષાં અણુમોલ, વિખેરાયાં;
ભવન સાન્ને સજ્જું કે ન સજ્જું, તહો ચે શું ?

અનુભવગીતો લખું, કે ન લખું તહોચે શું ?

અમારે આંગણે તો એકદા ડાયલ હતી પેલી:

છૂપીને ડાળ બેસીંતી, મધુર ગીત બોલતી થેલી.

શંકાં સ્મિત વેરતી રમતી નવલ રજની નભોમંડપ:

અને શશિરાજ સખિશીર્ષે મુકવતા જ્યોત્સ્નિકાવેલી.

દિશાઓ ગાજતી ગીતે, ઉજાળા લેતુંતું હૈયું:

સખિ ! ક્યાં એ સુખું જઈને ? ઉડી રસ કાકિલા રેલી.

વિરલ અન્ધાર વરસી મેઘમંડળની ઘટા ટોલે:

ફૂળી અન્ધારમાં અવની, ફૂળી સૌ પૂર્વની કૃતિ.

પથારો ઝો ! હવે દિશાગર ! સુખાચો સૂર તહમારા ઝો:

ગહન નિઃશબ્દતા જગની નહીં તો ઉર જશે કેલી.

મંજરી

પણે પણ ને ! ગગનપન્થે અમીલીપ લઈ ઉભી તારાઃ
જગતના સ્તેષીઓને નેહનરે ઝોની અમૃતહેલી.

હજો અન્ધાર કે જ્યોત્સ્ના, હજો ગીતશબ્દ કે શાન્તિઃ
હૃદય ઉજળે હૃદય મળતાં, હૃદયઉર્મિ ન કે છેલ્લી.

ઉગી એ આશની તારા, નયન ગોપ્રયાં ત્યહાં રૂહેશે;
જીવનની તારલી ! તારે ફિરળું મુજ હોડી મેં મેલી.

કતીં તો તો સુહાગી સાડીમાં સન્તાપને તારી
વદીશ, મુખભાવ પુજ પીતાં, હૃદયની વાત, અલખેલી !

—કદી સુકુમાર ગુલમૌન્દર્યાના પુજ તેજમાં રસીલી !

કવીશ મંધુહાસ પુજ ઝીલતાં, હૃદયની વાત, અલખેલી !
હૃદયની વાત, અલખેલી !

૭

અહો ! જગત્કાળમાં તપ્યાં તપસ્વીઓ !

આત્મછાંયડીને શોધતા મુમુક્ષુઓ !

પ્રેમકુંજની બટાઓ છે સોહામણી,

રસની વાડીની વસન્ત છે રણિયામણી.

અંહી પ્રેમ કેરા ભવ્ય જગત્પ્રાણ છે:

અંહી સનાતન તીર્થ ને કલ્યાણ છે.

રમણભોમ શી વિશાલ છે અગાસીઓ,

ત્યાં પધારને, રસપન્થના પ્રવાસીઓ !

પરમ પ્રેમનાં પૂજારી હો તે આવને !

હૃદયથાળમાં પૂજાપો ભરી લાવને !

મંત્રી

૮

અહો ! નેત્રી તણા જયકાર
 બધું પ્રતાંડ ભરે;
 હરિના ધ્વજને ધરનાર
 જાણે જયયાત્રા કરે.

યુદ્ધ હત્યો રણસ્થંભ હત્યો નેહ,
 લોક હત્યો નેણ ક્રોધને હત્યો;
 લક્ષ્મી હત્યો નેણ લોભ હત્યો,
 કંઈ કુંઝ હત્યો નેણ શોકને હત્યો;

વંદ્ય હત્યો નેણ વન હત્યો,
 અંહી ગ્રાસ હત્યો નેણ ગાનન હત્યો;

૧૦

અહો ! ધન્ય-ધન્ય ! હો !

અભાંડ કહે છે કે અભ છે;

અહો ! ધન્ય-ધન્ય ! હો !

દુનિયાં કહે છે કે દેવ છે.

વડાં પાથયાં આલનાં પત્ર કાળાં,

લખી તેજના શબ્દથી મન્ત્રમાળા;

દિશાકાવદોરે ગૂંથ્યાં સૌ ખજોળે ;

મહાઅનંથ અભાંડનો અભ બોલે.

અહો ધન્ય ધન્ય હો !

અભાંડ કહે છે કે અભ છે.

મંજરી

??

અંદા પ્રેમજ્યોતિ ! પરમ પ્રેમજ્યોતિ !
 ગહાવિશ્વ તુજ આરતી વધાવે :
 ચા૩ રવિચન્દ્રની કાન્તિને કંખવે
 તુજ શિખા એવી જગ આંવ.

આત્મનાં કિરણ જગદાત્મનાં કિરણ શું
 આયુલરની ગૂંથે અન્યી,
 જ્યોત શું જ્યોત લળા હોય ઉદ્યોત,
 તે જોળખે પ્રેમનાં પન્થી :
 અહો પ્રેમજ્યોતિ ! પરમ પ્રેમજ્યોતિ !

હૃદયને ધામ, ને તપનને જાળ,
 ને ગગનની અગાસીને જોળે,
 અકલ રસસાર સંસારસિંહાસને
 હોલતા હોય અગી હોળે :
 અંદા પ્રેમજ્યોતિ ! પરમ પ્રેમજ્યોતિ !

૧૨

અહો ! પ્રેમના પરિમલે પ્રકાશતું

રે ! મહાઈં ચંપાનું ફૂલ. ધ્રુવ.

કસર પીળેલ, કુંકુમકંકોળેલ,

આંખડલી શું અમલ;

અધરામૃત સમું અમૃતે ભરેલું,

ભરરા ! એ કાં ભૂલ ?

રે ! મહાઈં ચંપાનું ફૂલ.

વદનકટોરી શું વિલાસતું

રે ! મહાઈં ચંપાનું ફૂલ;

અહો ! હૃદયકટોરી શું વિલાસતું

રે ! મહાઈં ચંપાનું ફૂલ.

મંજરી

૧૩

આવળે-આવળે યમુનાઘાટ, ત્યાં મળશું.

આવળે-આવળે, ગાયો લાવળે,

ત્યાં ચરાવળે,

આવળે યમુનાઘાટ, ત્યાં મળશું. ધ્રુવ

એક મીટ ખીટું ત્યાં તો ખીછ મીટ ઉઘડે:

જાણાંની જોઈ છું જલતીર વાટ :

યમુનાઘાટ, ત્યાં મળશું.

આંચુડાં ન નીતરે, ન ઘેન મહારાં ઉતરે:

વિશંભે ન આંખના

ઉચાટ :

યમુનાઘાટ, ત્યાં મળશું.

પધારો, પધારો, એક તરસ દરસની:

પ્રાણ ડેરા માંડી મોટ્યા પાટ,

યમુનાઘાટ, ત્યાં મળશું.

દૂધલડાં દૂહોશું, પીશું ને પાશું;

મટુડી ભરી લઈશું જગને માટ:

યમુનાઘાટ, ત્યાં મળશું.

ઘેરી-ઘેરી મોરલીમાં સાગરના શબ્દ વાળે;

લખળે પ્લહલેખ મહારે લલાટ,

યમુનાઘાટ, ત્યાં મળશું.

આવળે-આવળે યમુનાઘાટ, ત્યાં મળશું;

આવળે-આવળે, હૈયાં લાવળે,

ત્યાં ચરાવળે,

રસયમુનાને ઘાટ, ત્યાં મળશું.

સુહાવી વિશ્વના અન્ધાર અમૃતને પગલે,
કૃપાથી આંખડી' આંછ આવો કદી કદી.

દેવી ! અમારે આંગણે આવો કદી કદી;
પૂર્યો હૃદયનો ચોક, ત્યાં આવો કદી કદી:
આવો અમારે આંગણે, આવે કદી કદી.

૧૬

ઉગે છે પ્રભાત આજ ધીમે ધીમે;
 ઉગે છે ઉષાનું રાજ્ય ધીમે ધીમે;
 ઉગે છે પ્રભાત આજ ધીમે ધીમે.

રજનીની ચુંદડીના

છેડાના હીરલા શા

ડૂમે છે તારલા આજ ધીમે ધીમે;
 ઉગે છે પ્રભાત આજ ધીમે ધીમે.

પરમ પ્રકાશ ખીલે,

અરુણનાં અંગ ઝીલે ;

નગે પ્રભુ વિશ્વમાં આજ ધીમે ધીમે;
 નગે પ્રભુ જીવમાં આજ ધીમે ધીમે;
 ઉગે છે પ્રભાત આજ ધીમે ધીમે.

૧૯

એક જવાલા જલે તુજ તેનનમાં,
 રસજ્યોત નિહાળી નમું-હું નમું;
 એક વીજ ઝલે નલમંડલમાં,
 રસજ્યોત નિહાળી નમું-હું નમું.

મધરાતના પહોર અધોર હતા;
 અન્ધકારના દેર જ ઓર હતા;
 તુજ તેનમાં મોરચકાર હતા:
 રસજ્યોત નિહાળી નમું-હું નમું.

મંજરી

૩૫

અહા ! વિશ્વનાં દાર ખુલ્યાં-ઉઝાળ્યાં;
અહા ! અખધૂતને બ્રહ્મયોગ મળ્યા;
અહા ! લોચન લોચન માંહિ દાખ્યાં;
રસન્યોત નિહાળી નમું-હું નમું.

દગમાણુથી પ્રારબ્ધ લેખ લખ્યો;
કંઈ પ્રેમીએ પ્રેમપથી પરખ્યો;
અને આત્માએ આત્મવતે આગખ્યો;
રસન્યોત નિહાળી નમું-હું નમું.

૧૯

ગાય શા ગુણાનુવાદ તહારા ! કહેા જયતિ જય !
 જયતિ જય પ્રેમજ્યોતિ ! તહારા, અહો ! જયતિ જય !
 દેશદેશે, ખંડખંડે, ભોમભોમે
 જયતિ જય !

જયતિ - જય ! જીવનજ્યોત !

જયતિ જય ! ઉરઉઘોત !

જયતિ જય ! જોતપ્રોત !

આયુની રસધારા : અહો ! જયતિ જય !

ગાય શા ગુણાનુવાદ તહારા ! વિ.

લોકલોકનો ઉન્નત,

દેવદેવનો સુવાસ,

યુગયુગનો એ ઉચ્ચવાસ

પરમ પ્રેમનો પ્રકાશ :

ગાય શા ગુણાનુવાદ તહારા ! વિ.

મંજરી

દેશદેશે ખંડખંડે ભોમભોમે
ગાઓ, સહુ મહિમા એ ગાઓ-ગાઓ.

નરહરતી નારીપૂજન,
નારીહરતી નરપૂજન,
ગાઓ-ગાઓ.

દેશદેશે ખંડખંડે ભોમભોમે વિશ્વવિધે
ગાઓ, સહુ મહિમા એ ગાઓ-ગાઓ.

ગાય શા ગુણાનુવાદે તારા ! કાંડો જયતિ જય !

૨૦

ધન ગગન ચહી કંરે ઘોર શોર;
 ભણે તુજ કુલ્યશના જોર—દોર;
 ધન ગગન ચહી કંરે ઘોર શોર.

નિરજો ઉન્નસ, નૃપ ! ભયો દોર,
 વનવન ગરજે, નૃપ ! મોર મોર;

ઝીણી જલઝંકાર

ઉગતે પહોર

ભણે ગિરદ ઓર

નૃપ ! દોર દોર.

ધન : ગગન ચહી કંરે ઘોર શોર.

મંજરી

૨૧

ચાલો, ચાલો, સલૂણી ! રસકુંજમાં.

ચાલો, ચતુર સુખાણુ !
 હિચ્ચા નયનોમાં લાણુ;

મહારા પરમ કહ્યાણુ !

રસકુંજમાં.

ચાલો રસની સરિતાને ઘાટ હો !

ચાલો ફૂલડાં ને વેલી પૂરે વાટ હો !

મહારા રસિયાને માટ

રસકુંજમાં.

ખીટ્યો સુન્દર શો બાગ ! (૨) •

મંડી મધુરા પરાગઃ (૨)

મહારા અખંડ સૌભાગ્ય !

રસકુંજમાં.

ચાલો, ચાલો, સરણી ! રસકુંજમાં.

મંજરી

૨૨

ચાલો, વતનની કુંજ નિહાળો, સખિ !

આજે પ્રેમભૂખી મહારી ચાંપડીઓ:

ચાલો, વતનવિગ્રામે વિરામો, સખિ !

આજે પન્થથાડી મહારી ચાંપડીઓ. ધ્રુવ

કંઈ કંઈરત લોલ-વિલોલ દાંડી,

કંઈ સુન્દરતાની સુરમ્ય પીંડી:

પણ વતનની વાત તો જોર મીઠી :

પ્રેમભૂખી મહારી ચાંપડીઓ;

કંઈ ભરછક દહાડે ભૂગોલ હતો,

કંઈ તગતગ રાતે ખગોલ હતો ;

પણ ઘડી ઘડી સહુ સૂનકાર હતો:

આજે પન્થથાકી મહારી આખડીઓ.

એહ બાલપણનાં મીઠાં સ્મરણાં,

એહ યૌવનની કંઈ રસરમણા !

દગદગથી વહે પ્રેમનાં ઝરણાં !

આજે પ્રેમભૂખી મહારી આખડીઓ !

સંજ્ઞા

૨૨

જગત મૂલે રસઝોલે,
 અદ્ભુત કા ગ્રેષ્મતે હિન્ડોલે,
 હિન્ડોલે, હિન્ડોલે:
 મૂલે રસઝોલે.

ભરતી અનન્ત ડોલે,
 પ્રહાડો ભીંજે છાળે,
 પરપ્રહા કુરે જાળે:

ઉરે-ઉરે કાઢિલા કા બોલે,
 કલ્હોલે, વિલોલે:
 મૂલે રસઝોલે.

૨૪

જગતની ભૂલભૂલામણીમાં
 રખે ! જાપુ ! ભૂલો પડતો :
 જજે, શર શો, જીવનપન્થે
 સીધા, ઇતિહાસને ઘડતો.

નદીનું આ વહે અરણ્ય,
 કિરણ ઉતરે પ્રભાવરણ્ય;
 સજન ! એ ભાગ્યનું ભરણ્ય :
 અમૃતનો ગોધ્ર જો ! ચહુડતો.

જગત યુગ ! જો ! પુકારે છે,
 ‘ શું આવે કો ? ઉગારે છે ? ’
 કરજ એ આર્ય ! તહારે છે,
 યુગ યુગને ઉરે ઉડતો.

મંજરી

વરસ ગો મેહુલે તહારે,
 ભીજંવ જગતે મુધાધારે:
 જૂવે તુજ વાટ ભવચારે,
 મૂખ્યાંતરશ્યાંના આત્મન તો.

જગતની ભૂલભૂલામણીમાં
 રણે ! આપુ ! ભૂલો પડતો.

૨૬

જયતુ ! અયિ ! જયતુ ! જગન્નેત્ર ! ત્હારા.

કોટિ લડ વીરના શૌર્ય શું શૌર્ય હો !

કોટિ ગજસિંહના જોમ શું જોમ હો !

કોટિ નરનારની ભક્તિ શી શક્તિ હો !

કોટિ રવિચન્દ્રની કાન્તિ શી કીર્તિ હો !

હસ્તે બલપૂર હો !

પાશ્વરે અભય હો !

નેત્રે સુરઅગ્નિ હો !

ભાલે જયજ્યોત હો !

જયતુ ! અયિ ! જયતુ ! જગન્નેત્ર ! ત્હારા.

મંજરી

૨૬

જય ત્રિભુવનેશ્વરી !

જય લોકલોકની વિધાત્રિ ! જય મહેશ્વરી !

જય સદ્ગુણ ! સ્મૃતિ ! ધૃતિ ! જય પુણ્યપ્રેરણા !

જય ત્રિગુણાત્મની માયા ! જય જગઆદેશના !

જય મહાશક્તિ ! દુર્ગે ! જય વિશ્વચેતના !

જય ત્રિભુવનેશ્વરી !

જય આશાપૂરી ! સહુપ્રકાશિની ! પૂર્ણકલા હો !

જય જીવનશ્રી ! સુન્દરતા ! સ્વર્ગ સુધા હો !

જય અક્ષયીલા ! અક્ષયયા ! અક્ષયપ્રભા હો !

જય ત્રિભુવનેશ્વરી !

જય શ્રદ્ધે ! જયધ્વજધારી વિશ્વવિજયિની !

જય ધાત્રી વિભુ વિરાટની ! જય સર્વધાવની !

જય જગજગતની અંગે ! જય પ્રત્નસ્વામિની !

જય ત્રિભુવનેશ્વરી !

જય સોકસોકની વિધાત્રી ! જય મહેશ્વરી !

મંજરી

૨૭

જ્યના જ્યોતિ જગત વધાવશે:

જેવાં અમરોનાં જાળ,

જેવાં અમરોનાં જાળ :

જ્યના જ્યોતિ જગત વધાવશે.

એને વહેને વસન્ત ફરે ફલડાં ઉઝે;

એને નયને તો સૂર્યના પ્રતાપ અગ્રગે:

એને દિયે

તો ! એને દિયે

તો મંજરી ઉદારના હશે :

જેવાં અમરોનાં જાળ.

જેવાં અમરોનાં જાળ

જ્યના જ્યોતિ જગત વધાવશે.

૩૮

જય ! જય ! કુમાર ! આવો,

સાહેલી સહુ ! વધાવો;

આનન્દ આનન્દ આજે, વિજય વાજે

દિશદિશ ગાજે :

યશકુમાર ! આવો,

સાહેલી સહુ ! વધાવો.

જય ! જય ! કુમાર ! આવો.

જગત જૂવે છે વાટડી, હો ! આવો;

અમૃત આણ્યાં તે લોકને ધરાવો;

ચરના સન્દેશ પ્રધિતે મુણાવો :

ઓજ અને અગર

49

જય ! જય ! હુમાર ! આવો.

૨૮

જય ! જય ! કુમાર ! આવો,

સાહેલી સહુ ! વધાવો;

આનન્દ આનન્દ આજે, વિજય વાજે

દિશદિશ ગાજે :

યશકુમાર ! આવો,

સાહેલી સહુ ! વધાવો.

જય ! જય ! કુમાર ! આવો.

જગત જૂવે છે વાટડી, હો ! આવો;

અમૃત આણ્યાં તે લોકને ધરાવો;

સુરના સન્દેશ પૃથ્વિને સુણાવો ;

મંજરી

દેવનાં દુંદુભી વાગે,

પ્રતાંડ જાગે,

જયપરાગે

યશકુમાર !

આવો,

સાહેલી

સહુ !

વધાવો

જય !

જય !

કુમાર !

આવો.

૨૯

જરા બાલાને બળતી બચાવો, સજન !

બાલાને બળતી બચાવો રે,

જરા બાલાને બળતી બચાવો, સજન !

આશા ભયાં હિછરતાં પ્રિય બાલબાલા,

સંસાર મધ્ય વડવાનળ કેરી જવાલા:

બાલાને બળતી બચાવો રે,

જરા બાલાને બળતી બચાવો, સજન

પોષ્યાં દૂધે અમૃતથી અજવાળી ગોરાં,

તે વત્સ કાજ વિષઅશ્તુ તણા કટોરા:

બાલાને બળતી બચાવો રે.

જરા બાલાને બળતી બચાવો, સજન !

મંજરી

૩૦

જરી તે શાન્ત લગ્ન ધાર.
 લોકવિલોલ કપોલતો તારો ગુલરેખ મોહનમંત્ર
 સહૃદય કોઈ કુમારના કદી કરશે સ્નેહ અતન્નઃ
 અહો ! તું મહલર ગુલગુલશન.

હૈં હો નો ! આકાશમાં શાણી ચન્દ્રીની શરદની રેખ;
 શીતળ તહેની સાન્તવના ભૂંશી નયનશરે ન આલેખ
 અખિ ! રસમરતાનો આનન્દ.

ફલગુલાખી તારી જોઢણી, તહેમાં છૂપલા છાયા મોર;
 ઢાળી દષ્ટે તંદને પ્રેર ના, એ તો મુઝ હૃદયના ચોર;
 હૃદયપદ તું ગર નર્મના.

ગરકણાં નીહાં મુખનાં, મધુવદના વદનના વિલાસ,

સ્નેહમૂખ્યા કોઈ સ્નેહીતું બાંધું હૃદય સીરી લેશે વ્યાસ :

મનોગમ એ મુખના સન્દેશ.

વારી લે, જરી વારી લે તારા રમતા રસીલા એ ભાવ;

ખોટું હૃદયનું ખેંચવું તહેમાં લાડકડી ! નથી લાવ :

મંજરી

૩૧

જોગીડા ! વસમી આ વનની વાટ.

વસમી-વસમી

વસમી આ વનની વાટ

જોગીડા ! વસમી આ વનની વાટ

નથી વડલા કે વિસામા વનમાં,

નથી નદીઓને ઘાટ :

જોગીડા ! વસમી આ વનની વાટ.

આથમે દિન, પણ કદી એ ન આથમે

અન્તર કેરા હિયાટ :

જોગીડા ! વસમી આ વનની વાટ.

૩૨

ઝીલા પ્યારે ! ઝીલા જન્મ ને ઝીલાયું
 અમારી આંખમાં નહિ આંસુ માયું.
 જમીન પડશે, જમીન જલશે સદા તો;
 પધારે, બાદમાં ક્યો એ નમાયું.
 પલક-વડી એ ન થઈયું તે; અરેરે !
 હાંસું તીર વડી આધાર ધાયું.
 વિધિ ! તુજને શું દર્પકા વીર ! દેવા ?
 અમીપ્યાલો જતાની ઝેર પાયું.
 કીલાં જમણે કરે ને કામ લવનાં,
 શું કાળે હાથ ફલ આ લેનું રહાયું ?
 પ્રલો ! ક્યાં આજ બેઠો નેન મીચી ?
 રહે આ બાલુડું, નથી જો ! પરાયું.
 રૂઢન ! ઉઠે, ફેડે નભ પ્રભુને જગાડી !
 તશી નેતન કદી જડમાં સમાયું.

સંજરી

તરછોડો શું હાથ ?
 પ્રિયંવર ! શું તરછોડો હાથ ?

તરછોડી હોય થકી જાવ તો

જાણું ખરા જગનાથ :

પ્રિયંવર ! શું તરછોડો હાથ ?

નાહિ છોડે સંગાથ :

પ્રિયંવર ! શું તરછોડો હાથ ?

૩૪

દિલનાં પીંજરમાં પૂરાણી પ્રેમની પંખિણી:
મનની મનાઇ ત્યાં મહારાણી, પ્રેમની પંખિણી.

માપી લીધો મહાસિન્ધુ જેમ અંજલિએ,
માપી લીધો પ્રેમસિન્ધુ એમ એક મીટે:

પછી આવરીને આંખડી ઉભી રહી, સખિ !
પછી ઢાળી દગપાંખડી ઢળી રહી, સખિ !
દિલનાં પીંજરમાં પૂરાણી પ્રેમની પંખિણી.

આત્મડાળે બેઠી બેતી આકાશમાં,
હવનવનમાં ઉડતી જે ઉલ્લાસમાં,
હવે પંખિણી પૂરાણી પીંજરપાશમાં,
રસનાં ફૂલડાંની સુવાસમાં,
આણદીઠાં અમૃતની આશમાં:

દિલનાં પીંજરમાં પૂરાણી પ્રેમની પંખિણી.

મંવરી

૩૫

દેવ દેવભાગધી સન્તોષવન્તે રે,
 દેવ લલમને સન્તોષશે;
 હરિનાં હવિ અદા સમર્પવન્તે રે,
 હરિ લલમને હસાવશે.

લલને જગતી વિભૂતિઓ વધાવવન્તે;
 લલને દેવતાઓ દિવ્યતા સુજાવવન્તે;
 અમરનાથ અમર શક્તિથી મુલાવવન્તે;

કાળના કિરીટ પરચવન્તે, બાળા !
 ગરીબા. ના, વૈભવવન્તી ગરમાળા.

દેવ દેવભાગધી સન્તોષવન્તે રે વિ.

૩૬

ધન્ય હો ! ધન્ય જ પુણ્યપ્રદેશ !

આપણા ગુણિયલ ગુર્જર દેશ :

દૃગ્ગુચ્ચન્દ્રની કોમુદીઉજળો,

કીધ પ્રભુએ ય સ્વદેશ :

આપણા ગુણિયલ ગુર્જર દેશ.

મંજરી

શ્રીમદેવમયી ન ભૂતાં
 દુર્યાધનયી એ ગ્રામીન.

દ્રામનાથ, ગિરિનગર. દારિકા :

કુમયુજ બ્રાતવિલીન :

હિલીને બ્રહ્મસિન્ધુને તીર.

મદનયે મંજરી ભગ્ય સુધીર.

ધન્ય રો ! ધન્ય ન મુખ્યપ્રદેશ.

૩૭

નમેરા એ હૃદયના ભાવ, બહાલી !
તથાપિ ઉર લે રસસ્હાવ, બહાલી !

મહાતોફાન છવનમાં છવાયાં;
રમેા તુજ ઓમમાં રવિતેજ, બહાલી !

મળ્યું સૌભાગ્ય, ચિર તહાઈ વિરાજે !
વધાવીશું વધી આનન્દ, બહાલી !

અહો ! મુજ કંટકો વેરેલ શય્યા;
ગુલાબી આવન્તે તુજ નીંદ, બહાલી !

પ્રભા ને મંજરીના હાર ગૂંથી
ધરાવે દેવસખી તુજ શીર્ષ, બહાલી !

મંજરી

વિમલ સ્તેહાંજલિથી પાપ ધોવા,
રહ્યાં તે રાત્રિનાં મુજ સ્વપ્ન, જ્ઞાતી !

પ્રકાશે તેજ ભરી આકાશ તારા;
કેંડા અન્ધારનાં મુજ ગીત, જ્ઞાતી !

ધોરી; અયિ ! અન્ધતાં તોડી ઉડીશું;
અપો સ્તેદે પ્રભુના દેશ, જ્ઞાતી !

૩૮

નયણાં મહારાં નીતરે,
 કાઈ લ્યો નયણાંની ધારઃ
 સાગર મહારા છીછરે,
 કાઈ લ્યો સાગરની સાર.

અવયાગતનાં આંસુડાં,
 કાઈ લ્યો લયડાંના બારઃ
 પરમારથનાં દૂધડાં
 દ્રોઈ આપે! કે આધારઃ
 હા ! કાઈ લ્યો નયણાંની ધાર.

મંજરી

સ્મરણે મંકટ સાંપડ્યાં,
 કાષ્ઠ ઘો સ્મરણોનાં દાર;
 કરણે કારણ નાં જડ્યાં,
 કાષ્ઠ ફૂટે કરણોનાં કાર :
 હો ! કાષ્ઠ હ્યો નયણાંની ધાર.

ઉરના સાગર ક્રીછરે,
 કાષ્ઠ હ્યો ઉર ફેરી સાર;
 નાણે આત્મા નીતરે,
 કાષ્ઠ હ્યો આત્માની ધાર :
 હો ! કાષ્ઠ હ્યો નયણાંની ધાર.

૩૯

નેણલાંનાં કિરણ કરી ફૂંચીએ હૈયાં ઉઘાડને !

રેલશે રતનખંડાર,

દેવ ! હૈયાં ઉઘાડને !

વાયુની વિહારલહરીએ ચઢી હૈયાં ઉઘાડને !

ગિરિવરનાં ખાસને દાર,

દેવ ! હૈયાં ઉઘાડને !

રાંજરી

૪૦

નેળલે પવરાવી ચન્દ્ર ! પૂલું-પૂળવું,
 ન્દારા રસિયાને કંઈક ત્હારાં હાસ ને હસાવ;
 ન્દારા રસિયાને કંઈક ત્હારાં હાસ ને હસાવ.

ફૂલોં ફૂલોં સલૂણા ફાડ કહી જશે;
 આવી વિદ્યુમુખી વસન્ત રાજ ! વહી જશે;
 માંધા મનના મનોરથો ય રહી જશે :

પિય ! દોડિસા જોલાવે, આંખામંજરી ઝૂલાવે,
 ચન્દ્રદેવ આ મનાવં. રસિકરાજ ! તો મનાવ;
 રસિકરાજ ! તો મનાવ.

૪૧

પધારો, પંખીડાં પરદેશવાસી હો !

પધારો, મોકળા છે અમ્મ અગાસી હો !

કુશળ છે ત્યાં પ્રજા ને સૌ પ્રજાનાં પાલ ?

કુશળ છે રાજ ! ત્યાં મિત્રોની રાશી હો !

કુશળ વાયા અનિલ પન્થે પ્રભુપ્રેરેલ ?

કથા કંઈ તો કહો, જ્ઞાતાં પ્રવાસી હો !

કહો, ઘાડી સખા ! કે પાતળી રજની ?

પ્રજા કેવી મધુરમધુ ત્યાં વિલાસી હો !

૪૨

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ.

માત પ્રેમ, તાત પ્રેમ, પુત્ર પ્રેમ, પુત્રી પ્રેમ;
દમ્પતીના દેવ પ્રેમ, પ્રેમ છે સંસારસાર :

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ.

દયા પ્રેમ, દાન પ્રેમ, ભક્તિ પ્રેમ, જ્ઞાન પ્રેમ;
યોગ પ્રેમ, મોક્ષ પ્રેમ, પ્રેમ તે સંન્યસતાધાર :

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ.

મજરી

સ્થૂલ પ્રેમ, સૂક્ષ્મ પ્રેમ, વિશ્વ કુરો મન્ન પ્રેમ;
 સૃષ્ટિના સુવાસ પ્રેમ, પ્રેમ તેજ કુરો પાર :
 પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ.

આત્મનાં વિકાસ પ્રેમ, જીવનપ્રકાશ પ્રેમ,
 પ્રેમ-પ્રેમ, સર્વ પ્રેમ : પ્રેમનો આ પારાવાર :
 પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ.

૪૩

પરમ શબ્દ એ સુણો,

હો ! પરમ શબ્દ એ સુણો,

બોલે બ્રહ્માંડે બ્રહ્મખંસરી તણો ;

રટે આનન્દ-આનન્દ સ્થૂલસૂક્ષ્મનાં કણો :

પરમ શબ્દ એ સુણો.

એ શબ્દ કો ગહન આત્મિક વાણુ બોલે,

એ શબ્દ વીધી ત્રણુ લોક અપાર ડોલે.

મન્દ-મન્દ જેમ ફારે મધુર ફૂલડાં સખિ !

ચન્દ્ર-ચન્દ્ર જેમ વહે અમૃતચન્દ્રિકા, સખિ !

એવી ધીરી,

એવી ધીરી જો અધીરી ! બજે બ્રહ્મખંસરી :

પરમ શબ્દ એ સુણો.

માની મહાસગ માનવભાગ્યનો, હો!
કથાણુમંગલ ભણે મુરમંડલીઓ.

ગાજો દેવતાનાં દુંદુભી આનન્દનાં,
ગીત નન્દનાં નન્દિની ને નન્દનાં :
ઉડે પડે અનન્તતાની ઝાડીમાં ઘણો,
ઝીણી તારકીનાં ટિરણુ સરિખંડા ઝીણું ઝીણું :
પરમ રાજ્ય એ મુણો.

૪૪

પિયુ ! પ્રેમનું પ્રભાત,

પિયુ ! પ્રેમનું પ્રભાત,

પ્રગટયા પ્રકાશ પરમ સ્નેહના જો !

પિયુ ! ઉતરી એ રાત,

પિયુ ઉતરી એ રાત.

સૂરજો તપે છે દિલે-દેહમાં જો !

અમે આશાને આંગણે ઉભાં હતાં;

અમે ભાવીનાં આલમાં જોતાં હતાં;

ઉગી ભાગ્ય કેરી ભાત,

ઉગી ભાગ્ય કેરી ભાત,

ઉઘડયા હિન્નસ સૌભાગ્યના જો !

પિયુ ! પ્રેમનું પ્રભાત.

સંજ્ઞા

૪૬

પુરના પરદેશી ! અમારે તીર્થે ય આવન્ને;
 ઝો આતમદેશી ! આત્માને તીર્થે ય આવન્ને.

ગંગા નથી, સ્નેહગંગાને ઘાટ આ .

તહમારે પગલે સુહાવન્ને :

પુરના પરદેશી ! અમારે તીર્થે ય આવન્ને.

જોગી-વૈરાગીની સાથે સન્દેશડો

પુણ્યાળ ! પુણ્યનો કહાવન્ને :

ઝો તીરથવાસી ! આત્માને તીર્થે ય આવન્ને;

હરના જગવાસી ! અમારે તીર્થે ય આવન્ને.

૪૬

પેલા આલઝરખે અલંગ
સજનિ ! સ્વર્ગનાં વાગે મૃદંગ.

ધીરાં હો ! ધીરાં, હૈયાં શાં, વાગે,
જગમાં પડે પડછન્દ;
ધિનિકિટ ધિનિકિટ મધુરાં શાં ગાજે
આયુષ્યના આનન્દ :

પેલા આલઝરખે અલંગ
સજનિ ! સ્વર્ગનાં વાગે મૃદંગ.

ઊર-ઊરને આમન્ત્રણ આવે,
ચાલ સખિ ! દેવદાર;
ત્રેમનો ખારાવાર હોલે ત્યાં,
પૃથ્વીમાં સ્વર્ગ ઉતાર :

પેલા આલઝરખે અલંગ
સજનિ ! સ્વર્ગનાં વાગે મૃદંગ.

મંજરી

૪૭

પ્રભો તુજ દારમાં હલી જગાવ્યો મહેં અહાલેક !
જગતના ચોકની વચ્ચે જગાવ્યો મહેં અહાલેક !

નથી લીધી પ્રભો ! દીક્ષા, નથી ઓઢી કંકની ;
નમી તુજ પાય છું તહેવો જગાવ્યો મહેં અહાલેક !

કમંડલ માહરૂં ખાલી, ભર્યું તુજ અક્ષયપાત્ર ;
દીડી ભંડારમાં લિક્ષા, જગાવ્યો મહેં અહાલેક !

ઘટા ઘેરી પડી નભની, ન મુજ નયનો ભેદે ;
શ્રવણ તે ભેદશે તહારાં ? જગાવ્યો મહેં અહાલેક !

વિરાજે છે તું દિલ્લહરિયાવ, અગ્નિ અફલુત યજમાન !
આણું શું તો અમીકણુ દે, જગાવ્યો મહેં અહાલેક !

ઘડાવી પાવડી જગનાથ ! પ્રવૃત્તિ ડેરી ;
ચઢી તે પર જીવન ધપતાં જગાવ્યો મહેં અહાલેક !

નહીં કાંઈ મળે તો એ મળ્યું દર્શનનું દાન ;
 સખી-સખી મીટે મીટ, ને જગાવ્યો મહેં અહાલેક !

જિંદી ઝાળા રહી અધૂરી, જરી તલ ભીંજ્યું ;
 જડ્યું જીવનું જીવન મહારું, જગાવ્યો મહેં અહાલેક !

જગતના ચોકની વચ્ચે જગાવ્યો મહેં અહાલેક !
 પ્રભો ! તુજ દારમાં ઉભી જગાવ્યો મહેં અહાલેક !

મંજરી

૪૮

પ્રીયજ્ઞે જો પ્રેમને, હૃદય પૌરવદુઃખમોર !
આપ ચન્દ્રદેવ, જો ચતુરા છે ચક્રાર.

આભકાંઠે ઉભી જગ દુરો છો ઝાકઝંકાર :
જોકે એને નહિ ઉબળો ? અંમૃતના ચાર ?
આપ ચન્દ્રદેવ, જો ચતુરા છે ચક્રાર.

આહું જૂવે, પાછું જૂવે, મંકારે માળુકાર :
અણખોલી ઉડતી કરે આંખડી મદ્યોર :
પ્રીયજ્ઞે જો પ્રેમને, હૃદય પૌરવદુઃખમોર !

૪૯

પ્રેમનો પદારથ પારખો, રે પરખન્દા સન્તો !
 કામનાનાં કૌવચ જોળખો, રે પરખન્દા સન્તો !

આ શુદ્ધ ઉગ્યો, ને ગુરુ ઉગ્યો,
 તહો ય અજવાળાં આલે ન થાય;
 પણ ચન્દ્ર ઉગ્યે સોળપાંખડી
 પેલાં અન્ધારાં રાતનાં ધોવાય
 રે પરખન્દા સન્તો !

કામનાનાં કૌવચ જોળખો રે પરખન્દા સન્તો !
 પ્રેમનો હીરલો પારખો, રે પરખન્દા સન્તો !

મંજરી

૫૦

પ્રેમાનન્દભોજન જાગી આજ પ્રેમમન્દિરે :
 પુણ્યનાં પ્રારબ્ધ તેને દેવના હીવા કરે :
 પ્રેમાનન્દભોજન જાગી આજ પ્રેમમન્દિરે.

શુભના સન્દેશ વાયા, આવ્યા પ્રેમજ્વેલીશયા :
 અમૃતની બરતી દિશની ઉર્મિઉર્મિએ તરે :
 પ્રેમાનન્દભોજન જાગી આજ પ્રેમમન્દિરે.

ગંગાગંગામાંથી યુગે પડ્યા આ પ્રેમકુંભે :
 પ્રેમદેવની વૃષ્ટે છે આરતી ઉરે ઉરે :
 પ્રેમાનન્દભોજન જાગી આજ પ્રેમમન્દિરે.

૬૧

ફલ વીણી વીણી ગૂંથ્યો મહેં તો હાર રે,
હું તો વેચવાને નીસરી.

ફલડે વધાવે, આવો, નાનકડી નાર :

કાઈ લેશે કે ?

મલવશે કે ?

ફલ વીણી વીણી વિ.

પુણ્યરંગી મોહરા ને પાપરંગી ઇમરા :

પ્રેમમાં પરાવી મહેં તો આંચણાંની ધાર :

કાઈ લેશે કે ?

મલવશે કે ?

ફલ વીણી વીણી વિ.

૫૩

ખાલા ! ઉઝે ઉઝે ત્યાં વળી આથમે રે લોલ :

ખાલા ! ઉદ્યારત વાદળોને પાંખ ;

મ્હારે નેવી નેવી, ને રેવી ફરી રે લોલ.

ખાલા ! ઉધડે ઉધડે ત્યાં ખીગય છે રે લોલ ;

ખાલા ! મટકાં એ વીજળીને આંખ :

મ્હારે નેવી નેવી ને રેવી ફરી રે લોલ.

નથી જગતનો મન્ન જ્યા ! એ,
 નથી ન્હોતરું એ અમરોતું;
 નથી પ્રભુપ્રેરણા,
 એ મહુ ભ્રમણા :
 એ ઇન્દ્રજાલ કંઈ અસુરોતું.

ખોલે—ખોલે છે ગિરિઓમાં મોર,
 દેવડ ટહુકો કરે;
 મહારે અન્તર ઉછળે અકાર
 જીવન ઝોલે ચલે.

મંજરી

૬૬

અત્યાંડ અત્તે પાથયું સુખકુંજ સમ લાંકું
ત્યાં એકલો ઉડું:

જન, જગત, સૂર્ય, સુહાગી જ્યોત્સ્ના: વિશ્વ-બહુ રૂંડું.
પણ એકલો ઉડું.

ખીડ્યાં પ્રગટતાં પીચછ મહેં, પડ્યો પડ્યો 'અહાલેક',
મુણ્યું સાધુઓએ 'ભોખ,'

હિમમાળ કરાં શિખરશિખરે શબ્દ એ ફૂંડું :
હું એકલો ઉડું.

રસના ઉછળતા મોજ ! અયિ સૌન્દર્યના સિન્ધુ !
મુજ ખૂટિયાં ગિન્દુ;

વિદ્યુત્પાલ ! મા છામતી મ્હને, પડશે રખે ફૂંડું :
હું એકલો ઉડું.

ગજે મહાનદ ખીણ ભરી, નભ એ ઝીલે ઝમકાર,

ભીપણ હજો જલધાર;

આઘી ગુફાઓ જોગીની, ગૂઢ મન્ત્ર ત્યાં છોડું;

તે એકલો ઉડું.

દીધું વિધિએ તે પીધું, લીધું રૂપ અવધૂત ધોર,

તોડી જગતના તોર;

ભયભૂલણી જગજલ છો ભાળે હવે ભૂંડું :

હું એકલો ઉડું.

મૃંઝવે મનુજને એવી આ વનવન વહે એકાન્ત,

પશુખોલ પડિયા શાન્ત;

અધોળ કરી આનન્દના વાધા વિરલ ઓઢું,

તે એકલો ઉડું.

સુંદર ભલે સૃષ્ટિ હજો મનમોહિની અલિરામ,

ન્યારાં અમારાં ધામ;

એકાકી આભે ઉતરી, એકાકી ભમી, જુડું :

હું એકલો ઉડું.

મંજરી

૬૬

ભવસાગરમાં ડોલે હો ! માનવનાવ.

ને ! પૂર ધૂમે,

તોફાન

ઝખૂમે:

કાલના તરંગે હો ! કરે આવળાવ,

માનવનાવ.

મહાસાગરમાં ડોલે હો ! માનવનાવ.

૬૭

મનનો હરનાર મનોહર એ,

હું ક્યાં શોધું

મનનો હરનાર મનોહર એ ?

સખિ ! કંઈ કુંજે મનનો હરનાર મનોહર એ ?

જીવનનીર મહારાં ઘેરાં ઘેરાં વહેનારાં,

જ્યાં ફેરે કાંઠે ઉભો એ;

પાટ ભરીને ઊંડો પડાયો પાડ્યો રૂંડા,

હૈયે ના હેનથી ઝીંઘો એ :

કયમ જાય ઘડી એ બૂઝ્યો એ ?

મંજરી

૬૬

ચેના ચોપટછતે વિતવે રે,
 કુચ્છડાં શાં અણિયાળાં નાક
 ચોપટ ! તહમે ક્યમ કીધાં રે ?

લીલાં આંગણિયે પાંદડાં રે,
 વીણી મનોહર પાંચ
 ચોપટ ! તહમે ક્યમ ધડી રે ?

અમૃતકંઠની માધુરી રે,
 તયણાંમાં તેહ હસન્ત :
 ચોપટ ! તહમે કુચ્છડાં પામ્યા

*

*

*

વળતા ગોપટજી બોલ્યા રે,

એક દિન લાગ્યોતો થાક :

મેના ! જહાણું બહુ વીત્યાં કે ?

ઉડતો થંભ્યો આ આંખલે રે;

લાળી તમ રસભરી આંખ :

મેના ! તહમે નવ જાણો કે ?

આવી બેઠો સુખસ્થોડમાં રે,

પછી લીધો વેશ વસન્ત :

મેના ! તહમે વીસર્યાં કે ?

મંજરી

૬૯

મહારી ભરછક હેલ જલકાય રે,
 સખિ ! નમતાં હું નીતરું;
 મહારં અઢઝક ઉર ઢળી વ્યય રે,
 સખિ ! નમતાં હું નીતરું.

મહારી હેલ, તહેવું રૂપ;
 મહારા રૂપ જોવું ઉર :
 મહારા હૃદય સમું હશે લલાટ કે ?
 સખિ ? નમતાં હું નીતરું.

મહારી ભરછક હેલ જલકાય રે,
 સખિ ! નમતાં હું નીતરું.

૬૦

મહારો હી'ચંકા રે અમરવેલડીની માંલ;

અમરવેલડીની માંલ;

અમરવેલડીની માંલ;

મહારો હી'ચંકા રે અમરવેલડીની માંલ.

વીજળી જયમ ગગન માંલ,

કવિતા કવિનયન માંલ,

ગેમ હી'ચી હૃદય માંલ

પ્રેમરાય

ગાય:

પ્રેમહી'ચંકા રે હૃદય વેલડીની માંલ;

હૃદયવેલડીની માંલ;

હૃદયવેલડીની માંલ;

પ્રેમહી'ચંકા રે હૃદયવેલડીની માંલ.

ઝાંઝરી

૬૧

યાવન યોદ્ધાવે આ વાર
 મુણુએ ઉરના એ ટહુકારઃ
 મળિ ! સૌભાગ્ય તણા સત્કારઃ
 યૌવન યોદ્ધાવે આ વાર.

પવન તણી શહરી-શહરીયાં ઉડતા એ ઉચ્ચારઃ
 દિશદિશ કંઈ કંઈ - કોણેય કહાવે;
 અગુણોલ્યાં આમન્ત્રણ આવે.
 રસની ઝાંઝરીના ઝણુકાર.
 ભણે બે ! ભવના જયજયકાર.
 યૌવન યોદ્ધાવે આ વાર.

દર

રમ્ય લહરીઓ હૃદયની હાસે,
 મરકટકાં ભરી કાન્તિ વિકાસે;
 સુતનુકતાના આદર મધુરા
 બાસે ! આ શાને ?

*

*

*

આત્મન લગ્ની લગ્ની પાસવ ઢાળે,
 લોચન કંઈ કંઈ પ્રશ્ન નિહાળે;
 દીન વદનના અનિમિષ રૂપકા
 બાસે ! આ શાને ?

મંજરી

૬૩

લોકલોકની બોલી બોલો

શત્રુ જીવ શરદઃ ;

ધર્મના

પ્રતિપાદનાર્થે,

પ્રભુના

નયમન્ત્રણાથે

શત્રુ જીવ શરદઃ.

જ્યાં સૂઝી વહે ગંગ ભૂમિ પાવન કરી,

જ્યાં સૂઝી ગજો મહોદધિ જગ ભરી,

ત્યાં સૂઝી તવ અમલ યશ

હો અચલ કાલતરંગમાં :

શત્રુ જીવ શરદઃ.

દેવ—માનવ સર્વ બોલો

શતં જીવ શરદ્ ::

દેશના ઉદ્ધાર કાળે,

લોકના કલ્યાણ કાળે,

શતં જીવ શરદ્ ::

જ્યાં સૂધી છે નિયમન્યાય સુઉન્નવર્ણા,

જ્યાં સૂધી છે સૂર્યસોમ પ્રભાવતાં,

ત્યાં સૂધી તવ અમલ યશ

હો અચલ કાલતરંગમાં:

શતં જીવ શરદ્ ::

૬૪

વનવનનાં અન્ધારાં વામશે,

હો ! આવશે એવાં કે આત્મનાં તેજ;

હો ! મન્ત્ર ! એવાં કે દેવનાં તેજ.

જેવો વિશ્વ પ્રકાશી જ્યોત વિલસે પ્રાતઃસમેતો રવિ,

જેવો રાત્રિ સુહાવી ચન્દ્ર ચમકે પીયૂષતો રાજવી,

જેવાં એ દિરણો અતસ્ત ધ્રુવનાં આવન્ત મિષોન્મિષે,

એવાં વર્ચસ અલ્પનાં ઉતરશે, અન્ધાર ઉભાળશે.

જગજગનાં અન્ધારાં વામશે,

હો ! આવશે એવાં કે દેવનાં તેજ;

ઉરઉરનાં અન્ધારાં વામશે,

હો ! આવશે એવાં કે અલ્પનાં તેજ;

હો ! મન્ત્ર ! એવાં કે અલ્પનાં તેજ.

૬૬

વિરાટનો હિન્ડોળો આકમન્નેર;
 કે ચાલને મોલે ગાંધ્યા દોર:
 વિરાટનો હિન્ડોળો.

પુણ્યપાપ દોર, ને ત્રિલોકનો હિન્ડોળો,
 કરતી કૂમતડાંની ફોર;
 ફૂદડીઓ—ફૂદડીઓ વિધિના નિર્માણમન્ત્ર
 ટહુકે તારલિયાના મોર:

વિરાટનો હિન્ડોળો આકમન્નેર.

મંજરી

૬૬

વેણ લયે ને દયે,
 હયાની, સૈયા !
 વેણ લયે ને દયે.

તું જગમોહન,
 હું રસશોભન;
 દિલને વરયાં દરિયે:
 હયાની સૈયા !
 વેણ લયે ને દયે.

તું નટનાગર,
 હું રૂપસાગર;
 ભરતી બંધ લરિયે:
 હયાની, સૈયા !
 વેણ લયે ને દયે.

૬૬

૬૭

શુભના શુક્રને હો ! સંચરે, મહારાજ !

રણને છતીને વહેલેરા વીર ! પધારન્તે,

મહારા રાજ !

જગને જયડંકે ધરણી ધૂળવળે,

મહારા રાજ !

ઘોડો મહારો યશપંખાળો, ને ઉડશે;

ઘોડો મહારો જયપંખાળો, ને છતશે:

ગરવો રણધ્વજ ઝા ફરફરે, મહારાજ !

સૂભટોનાં હૈયાં એવાં રણની રમણે ચહડયાં,

મહારા રાજ !

શૂરનો મહેરામણ ઉલટયો, મહારાજ !

વીરો ફરા પગના પડે છે પડછન્દવા,

મહારા રાજ !

શુભના શુક્રને હો ! સંચરે, મહારાજ !

મહારા

૬૯

' સખિ ! નવવસન્ત સૂર મધુમધુરા ધીરા લાવશે,
 સખિ ! નવકુસુમો પૂરશે સમીરે સૌરભભાર ;
 સખિ ! નવરસીલી કાન્તિ નયનનયનમાં આવશે,
 ત્હારે સંભળાશે કંઈ પ્રીતમના ગુંગર : '
 કૂતરાં ! પ્રિયના હૃદયે જઈને ફૂટેજો એટલું.

૬૯

સખીજન ! ફૂલફૂલનાં એ ગાણુ

ભણી હો ! મારો મા મુજને ;

અન્તઝાંગ જલાતી ન સમઘ્યે

શાપ થશે તુજને :

અલી ઝો ! શાપ થશે તુજને :

સખીજન ! ફૂલફૂલનાં એ ગાણુ વિ.

મંજરી

અન્તર્ગત જલાવી ન સમઝ્યે

શાપ થશે તુજને :

અલી જો ! શાપ થશે તુજને :

સખીજન ! ફૂલફૂલનાં જો બાણ વિ.

૭૯

સજન ! તહારે નયનન નાચે મોર.

નયનન નાચે મોર,

સજન ! તહારે નયનન નાચે મોર.

કીકીમંડળથી પ્રગટે કિરણપ્રભા !

જગ જાયાં ધનધોર :

સજન ! તહારે નયનન નાચે મોર,

તીથી ડાગડની કાર :

સજન ! તહારે નયનન નાચે મોર.

૭૧

સહિયર કીલને રે
સલૂણાં જીવનવનનાં સ્વપ્નાં

પૃથ્વિના છેડાઓ જ્યાંહી વિરમતા,

આસના પડદાઓ જ્યાંહી લટકતા ;

અદ્વિતિયાળી આંખડી શાં ઉઘડતાં

જીવન કેરું સ્વપ્ન ત્યાંહી ઝબકતાં.

જલ મંડીની છાંયડી શાં છળી જતાં,

દેખાઈ—દેખાઈને ઉડી જતાં ;

ઝગકતી વીજ શાં રે

જગતમાં ઝગક ને ઉડી જાય ;

જઉં હું ઝાલવા રે,

કિરણ શાં ઝાલ્યાં એ ન ઝાલ્યા.

કહેને, શાં હશે રે

એ અદ્ભુત વિધિચિત્રો મુજ તપનાં ?

સહિયર ! ઝીલજો રે

સલૂણાં જીવનવનનાં સ્વપ્નાં.

મંજરી

૭૨

મંજરી આલ કેરી અક્ષરો
મન્દરી ઉતરે મંસારમાં :

જીવનના સહવારમાં,
કંઈ સ્વર્ગના શણુગારમાં :
મંજરી આલ કેરી અક્ષરો.

માથે છે માલા મન્દારની,
હાથે છે હાર શણુગારની,
દેવોનાં દેવકુલના ભારની :

ઉગ્યો જગમાં સૌભાગ્ય કેરો ભાણ હો !
મનકુલનું ઉતરે મહાકલ્યાણ હો !

અમૃતના કુંભ ભરી લાવિયા,

હૈયાની હેલમાં રસધારને;

પાશે ભરથારને,

આર્યના મનસારને :

સકોરી આલ કેરી આવશે.

૭૩

સાગર સખે ! મુજ કાનમાં એવું કંઈ તો ગા;
જીવ્યું મીઠું લાગે મહતે એવું કંઈ તો ગા:
સાગર સખે !

મહાલાની તારાં ગીતડાં, વેરા તાનમાં ભેદો જાણ;
ગૂઢ અર્થ ના ઉઠ્ઠી શકે, ઉઠ્ઠે એવું તો ગા.
સાગર સખે !

શાશ્વત રહસ્યો ગર્જતી ઝમકે તંહારી કરતાલ;
રહમજીનું ન લેના તાલ, કંઈ રહમજીનું એવું તો ગા.
સાગર સખે !

રહમજીનું ન તે મુજ દીનતા, તુજ વૈભવો વિસ્તર, સખા !
ન મુણ્યું ત્રિલોકિ નાથ ! કંઈ એવું અહર્નિશ ગા.
સાગર સખે !

મુજ ઉર તુજ પર ઢાળીને હું પોઢી છું ભરસત.
મુજ ઉરમાં અસ્પૃશ્ય કંઈ ભરતો સખે ! તું ગા.
સાગર સખે !

મુખડે શું કરચલી પાડતો ? અવગણ મહને, ન વિમાસતો :
 ગા ગા ચિરસ્થાયી ગાન તુજ, સહમજે ય તહેને ગા.
 સાગર સખે !

ત્હારે જગતને બોધવું, પરમાવધિ સત્ય શોધવું ;
 હું કોણ ? ગુરુ કર્તવ્ય આચરતો સખે ! ભવ્ય ગા.
 સાગર સખે !

તું તો અમિત ઉદાત્ત રાજે, હું બાલુડી ચન્દા ;
 અહો ! મહાભાવ રાજવી ! તુજ રાજગીત તું ગા.
 સાગર સખે !

તુજ પ્રાણમાં અમી રેડવું, રેડી પછી મ્હારે જવું ;
 હું આથમીશ, અણુઆથમ્યાં કંઈ ગીત ત્હારાં ગા.
 સાગર સખે !

મેઘ ગાજે, કાલ ગાજે, ગાજે ચૌદે બ્રહ્માંડ ;
 પણ તેથી યે પર પ્રભુવર ગાજે, તે ગીત લાઈ લાઈ ગા :

સાગર સખે ! મુજ કાનમાં એવું અલૌકિક ગા ;
 જીવું જીતું લાગે મહને એવું હવે પ્રિય ! ગા :
 સાગર સખે ! મુજ પ્રાણમાં એવું અમુલ્ય ગા.

૭૪

સૂતા આ સરોવરે આવો,
 ઝો રાજહંસ ! સૂતા આ સરોવરે આવો;
 જૂનાં એ ગીતને જગાવો,
 ઝો રાજહંસ ! સૂતા આ સરોવરે આવો.

ક્યાં શુભ માનસર ? ક્યાં અમ રંક આરો ?
 ક્યાં પુણ્યશ્વેત વપુ ? ક્યાં ગિરિ આ અમારો ?
 ઝો દેવપંખી ! કંઈ દેવી નથી, તથાપિ
 ઉદ્ધારવા અમ સરોવરિયે પધારો.

લીલા હહેકન્તા કાંઈ કંઈ મગ્નના,
 રનેહે નમન્તાં ધીરે પંગલે લગ્નનાં,
 અમારાં નીર આ મુહાવો :
 ઝો રાજહંસ ! હૈયાને સરોવરે આવો;

હૈયાને સરોવરે આવો,
 ઝો રાજહંસ ! હૈયાને સરોવરે આવો.

૭૬

સ્મરણ ! મા સતાવો, હું બહાવરી.

હન્દરંગ આભે પૂર્યા, કુંકુમચન્દન ભાલે કર્યા :

ફલફલે ચોક લયાં :

નેવાં ને રેવાં, ગોહ નેવાં ને રેવાં :

અક્ષમેલડાના પ્રેમરંગે મહોવાં,

વિલાસરંગે સ્હોવાં :

કીકી-કીકીમાંથી અમર છંદ :

ડંગે, ને દાહ દે ગો દિલનં :

ગમ રામ દ્વારા ક્રંદ :

કંગે, ને શાપ દે અનિલનં.

સ્મરણ ! મા સતાવો, હું બહાવરી.

મંજરી

૭૬

હું તો જોગણુ યત્ની છું મહારા વહાલમની;
વહાલમની,

પ્રેમઆલમની ;
હું તો જોગણુ યત્ની છું મહારા વહાલમની.

વનવનના મહેલ પ્રીતમ ! તહારા વિણ સૂના છે;
તીરથના ઘાટ પ્રીતમ ! જોગીથી જૂના છે;
રસિકા એ રસના ઉંપાસકની :

હું તો જોગણુ યત્ની છું મહારા વહાલમની.

તરતરને પાને પ્રીતમ ! લાગ્ય જો ! તહાં છે;
રેખારેખામાં પ્રીતમ ! નામ જો ! મહાં છે;
દારી એ દિલના દિલાવરની :

હું તો જોગણુ યત્ની છું મહારા વહાલમની.

૭૭

હો જયા ! વીની વિતકની વધાઈઓ ;

વીતી વિતકની વધાઈઓ,

દેવોના દેવની દુહાઈઓ :

હો જયા ! વીની વિતકની વધાઈઓ.

હતાં રાજ્ય ને પાટ, મહેલ હતા મનમાંનતા ;

વનમાં તીરથઘાટ ઝૂંપડાં જે ના જડ્યાં.

વીની વિતકની વધાઈઓ,

દેવોનાં દેવની દુહાઈઓ :

હો જયા ! વીની વિતકની વધાઈઓ.

મંજરી

વીતી વિતકની વધાઈઓ,
 દેવોના દેવની દુહાઈઓ.
 હો જયા ! વીતી વિતકની વધાઈઓ.

હિયાં દુઃખનાં ઝાડ, એ પાને પાને પ્રેમ છે;
 પડયા વિતકના પહાડ, એ પથર પથરમાં પ્રભુ.

વીતી વિતકની વધાઈઓ,
 દેવોના દેવની દુહાઈઓ:
 હો. જયા ! વીતી વિતકની વધાઈઓ !

૭૮

હો-ઓ ! દુઃખનો દિવાસો એક યોગીનો અંચળો;

હો-ઓ ! પ્રારબ્ધનો પાસો એક યોગીનો અંચળો.

જે કાન્ત છે કેસરીનો સુવર્ણ,

સંસારનો જેહ દિરણ્યવર્ણ,

જે વિશ્વસોહવતું સુન્દર સૂર્યતેજ :

યોગી જનનો સહસ્રલગ તે અલ્પવર્ણો જ ભેખ.

હો-ઓ ! સંસારની શાન્તિ એક યોગીનો અંચળો;

હો-ઓ ! આત્માની શાન્તિ એક યોગીનો અંચળો.

મંજરી

૭૨

આપો એ આશીર્વાદ, સજનસજની હો !
 લાખો એ કલ્યાણમન્ત્ર, લાગ્યજનની હો !
 ચિરંજીવ—ચિરંજીવ હો !

અમ ભરતભૂમિ હો !
 આપો એ આશીર્વાદ, સજનસજની હો !
 રસવન્તી પુષ્પવન્તી હો !
 સુદક્ષવતી જીવનવતી હો !
 આત્મવતી પ્રભુપતોતી હો !

અમ ભરતભૂમિ હો !
 આપો એ આશીર્વાદ, સજનસજની હો !

ત્રેયસંકટાડથી અભિરામ,
 ત્રેયસંકટયાત્રી વિશ્રામ;
 ત્રેયલાભ, પૂર્ણકામ, ક્ષેમકામ, ગુણયામ હો !

પ્રજ્ઞપ્રજ્ઞની પાવનકારિણી,

પૃથ્વિભૂપણ, ભવતારિણી;

ખંડખંડની ઉદ્ધારિણી:

મૃત્યુલોકની કલ્યાણિની હો !

જીવન સાશ્વત્યવન્તી, સૃજનહેતુસિદ્ધિવન્તી;

વિરાટને કિરીટ તિલકટીન્નરી સમ હો !

ધતિહાસની અનસ્ત પરમ પૂર્ણિમા અમ હો !

મનુષ્યકુલની પ્રકૃષ્ણ નિત્યવસન્ત હો !

અમ ભરતભૂમિ હો !

ભાળા ઓ કલ્યાણમન્ત્ર, ભાગ્યજનની હો !

ગાઓ ઓ મદાદધા મનુષ્યમેદિની,

ગાંદો ભારતકુલ !

અનુક્રમ

ગીત

પાતું ક્રિયા ગ્રંથમાં છે ?

- મહારો ઝરૂઓ વીર ! સાગરને તીર ૭ અર્ધશતાબ્દિના અનુભવ-
બોલ, પા. ૨૨
- ગાઓ એ મહાકથા મનુષ્યમોહિની ૧૩ રાગર્ષિ ભરત પા. ૩
- અનુભવમાત્રા લખું, કેટલાંક કાવ્યો, ભા. ૧
કે ન લખું, તહો ય શું ? ૧૪ લો, પા. ૧૧૨
- અમ કુંજ આજ પ્રેમનાં પર્વ ૧૫ પ્રેમકુંજ, પા. ૧૧૫
- અમારે આંગણે તો એકદા કેટલાંક કાવ્યો, ભા. ૧
કાચલ હતી ૧૬ પેલીલો, પા ૧૫
- અમે અખંડ યૌવનની મૂર્તિઓ ૧૮ જ્યા-જયન્ત, પા. ૧૬૭
- અહો ! આથમે આળપંપાળ,
અજોઅંગ ફેરાં ફૂટે ૧૯ પ્રેમકુંજ, પા. ૮૮
- અહો ! જગત્કાળમાં તપ્યા
તપસ્વીઓ ! ૨૦ પ્રેમકુંજ, પા. ૫૨
- અહો ! જોગી તણા જયકાર
બધું ધ્વજાંડ ભરે ૨૧ જ્યા-જયન્ત, પા. ૧૫૭
- અહો ! દૂર દૂર દૂરના દરવેશ !
હો યોગીન્દ્ર ! ૨૩ જ્યા-જયન્ત, પા. ૧૮૧

અહો ! ધન્ય-ધન્ય ! હો !

અહાંક કહે છે કે અહાંક. ૨૪ જ્યા-જ્યાન્ત, પા. ૫૬

અહો ! પ્રેમન્યોતિ ! પરમ

પ્રેમન્યોતિ ! ૨૫ પ્રેમકુંજ પા. ૪૬

અહો ! પ્રેમના પરિમલે પ્રકાશતું

રે ! મ્હારું અંપાનું ફૂલ ૨૬ પ્રેમકુંજ પા. ૧૦૮

આવળે-આવળે યમુનાઘાટ

કેટલાંક કાવ્યો, લા. ૨૩૦

ત્યાં મળશું. ૨૭ પા. ૧૭

આવો અમારે આંગણે,

કેટલાંક કાવ્યો, લા. ૧૩૦

આવો કદી કદી. ૨૮ પા. ૨

જયતુ ! અયિ ! જયતુ !

જગજોષ ! તહારા. ૪૬ રાજર્ષિ ભરત, પા. ૮૫

જય ત્રિભુવનેશ્વરી ! ૪૭ પ્રેમકુંજ, પા. ૩૨

જયના જ્યોતિ જગત વધાવશે ૪૯ રાજર્ષિ ભરત,
(નાન્દીને અન્તે)

જય ! જય ! કુમાર ! આવો ૫૦ જયા-જયન્ત, પા. ૧૭

જરા બાકાને બળતી ૫૧ ઇન્દુકુમાર, અંક ૧ લો,
જયાવો, સજન ! ૫૨ પા. ૩૧

જરી તે શાન્ત લજ્જા ધાર ૫૩ કેટલાંક કાવ્યો, ભા.
૨ જો, પા. ૧૪

જોગીડા ! વસમી આ વનની વાટ ૫૫ જયા-જયન્ત, પા. ૧૭૮

ઝીલો પ્યારે ! ઝીલો જલ ૫૬ કેટલાંક કાવ્યો, ભા.
જો ઝીલાયું ૫૬ ૨ જો, પા. ૮૨

તરછોડા શું હાથ ? ૫૭ વિશ્વગીતા, પા. ૧૬૫

દિલનાં પાંજરમાં પૂરાણી ૫૮ રાજર્ષિ ભરત, પા. ૬૬
પ્રેમની પંખિણી

દેવ દેવભાગથી સન્તોષજો ૨ ૫૯ રાજર્ષિ ભરત, પા. ૫૨

ધન્ય હો ! ધન્ય જ પુણ્યપ્રદેશ ૬૦ ચિત્રદર્શનો, પા. ૨

નમેરા એ હૃદયના ભાવ, ૬૧ કેટલાંક કાવ્યો ભા.
ઝહાલી ! ૬૨ ૧ લો, પા ૪૯

નયણાં મહારાં નીતરે ૬૪ કેટલાંક કાવ્યો, ભા.
૨ જો, પા. ૪

નોખુલાનાં કિરણ કેરી ફૂંચીએ ૬૬ વિશ્વગીતા, પા. ૬૯
હૈયાં ઉધારજો !

નેણુલે પધરાવી ચન્દ્ર ! પૂનું-પૂનું	૬૭	વિશ્વગીતા, પા. ૧૩૩
પધારો, પંખીડાં પરદેશવાસી હો !	૬૮	કેટલાંક કાવ્યો, ભા. ૧ ભા, પા. ૨૧
પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ	૭૦	જયા-જયન્ત, પા. ૧૩
પરમ શબ્દ એ સુણો	૭૨	જયા-જયન્ત, પા. ૧૭૫
પિયુ ! પ્રેમનું પ્રભાત	૭૪	જયા-જયન્ત, પા. ૧૨૫
પુરના પરદેશી ! અમારે તીથેં ય		ઈન્દુકુમાર, અં. ૨ ભો,
આવજો.	૭૫	પા. ૧૨૭
પેલા આભઝરખે અભંગ	૭૬	રાજર્ષિ ભરત, પા. ૯૫
પ્રભો ! તુજ દ્વારમાં ઉભી		
જગાવ્યો મહેં અહાંલેક !	૭૭	પ્રેમકુંજ પા. ૭૩
પ્રીછજો એ પ્રેમને, હો પૌરવકુલમેર !	૭૮	રાજર્ષિ ભરત, પા. ૧૦૭
પ્રેમનો પદારથ પારખો,		
રે પરખન્તા સન્તો !	૮૦	પ્રેમકુંજ, પા. ૩૦
પ્રેમાનન્દનયોત જગી આજ		
પ્રેમમન્દિરે	૮૧	પ્રેમકુંજ, પા. ૧૧૪
ફૂલ વીણી વીણી મૂંઝો મહેં તો		ઈન્દુકુમાર, અં. ૨ ભો,
હાર રે.	૮૨	પા. ૯૫
ખતાંવાં કાઠ પ્રેમની એ કુંજકરી કેરી	૮૩	પ્રેમકુંજ, પા. ૩૬
ખાસા ! ઉગે ઉગે ત્યાં વળી		ઈન્દુકુમાર, અં. ૧ ભા,
આયમે રે લોલ	૮૪	પા. ૧૦૫
ખોલે-ખોલે છે ગિરિઓમાં મોર	૮૫	જયા-જયન્ત, પા. ૭૦
બતાંડ બ્રજો પાથર્પુ ચુખકુંજ		ઈન્દુકુમાર, અં. ૧ ભા,
સમ ઉઠે	૮૭	પા. ૭૧

ભવભાગરમાં ડોલે હો ! માનવનાવ ૮૯ જ્યા-જ્યાન્ત, પા. ૧૪૩
 મનનો હરનાર મનોહર જો ૯૦ રાજર્ષિ ભરત, પા. ૬૦
 મેના પોપટજીને વિનવે રે. ૯૧ ઇન્દુકુમાર, અં. ૨ જો,
 પા. ૧૫
 મ્હારી ભરજક દેવ જલકાય રે. ૯૩ ઇન્દુકુમાર, અં. ૨ જો,
 પા. ૮૦

મ્હારો હીંચકા રે અમરવેલડીની માંલ ૯૪ જ્યા-જ્યાન્ત, પા. ૪૯
 યૌવન જોશાંવ આ વાર. ૯૫ રાજર્ષિ ભરત, પા. ૨૨
 રમ્ય લહરીઓ લડ્યની હામે ૯૬ કેટલાંક કાગ્યો, લા. ૧
 હો, પા. ૧૫

લોહલોહની જોલી જોલો
શતં જીવ શરદ: ૯૭ જ્યા-જ્યાન્ત પા. ૧૫૮
 વનવનનાં અન્ધારાં વામશે ૯૮ જ્યા-જ્યાન્ત, પા. ૧૩૧
 વિરાટનો દિગેજો ઝાકમળેર. ૧૦૦ વિશ્વગીતા, પા. ૬
 વેળુ લખે તે હળે ૧૦૧ જ્યા-જ્યાન્ત, પા. ૧૦૪
 શુભના શુકતે હો ! ગંધર્વે મહારાજ ! ૧૦૨ રાજર્ષિ ભરત, પા. ૧૧
 ગ્રાણિ ! નવવમ્બત સુર
 મધુમધુરો વીરા લાવશે ૧૦૩ વસન્તોદય, પા. ૪૫

ગમી જન ! ફૂલ ફૂલનાં જો ગાયુ
 ભલી હો ! મારો મા મુજને ૧૦૪ રાજર્ષિ ભરત, પા. ૫૭
 ગજન ! ત્હારે નયન નામે ગોર ૧૦૬ વિશ્વગીતા, પા. ૪૨
 સહિયર ! . ઝીલજો રે
 સલ્કાણાં જનવનનાં સ્વપ્નાં ૧૦૭ રાજર્ષિ ભરત, પા. ૨૭

મંદારી આભ ફેરી ઝાલરો

સુન્દરી ઉતરે મંસારમાં ૧૦૯ રાજર્ષિ ભરત, પા. ૧૫૭

સાગર સખે ! મુજ કાનમાં કેટલાંક કાવ્યો, ભા.

એવું કંઈ તો ગા ૧૧૧ ૧ લો, પા. ૯૩

સૂના આ સરોવરે આવો ૧૧૩ જ્યા-જયન્ત, પા. ૩૮

સ્મરણ ! મા સતાવો, હું બહાવરી ૧૧૪ રાજર્ષિ ભરત, પા. ૪૨

હું તો જોગણ બની છું

મહારા વહાણમની ૧૧૫ જ્યા-જયન્ત, પા. ૧૨૩

હો જ્યા ! વીતી વિતકની વધાઈઓ ૧૧૬ જ્યા-જયન્ત, પા. ૧૪૮

હો—ઓ ! દુઃખતો દિલાંસો ઇન્દુકુમાર, અં. ૨ જો,

એક યોગીતો અંચજો ૧૧૮ પા. ૧૩૬

આપો એ આશીર્વાદ,

સજનસજની હો ! ૧૧૯ રાજર્ષિ ભરત, પા. ૧૬૯

કુલ ૮૦ ગીતો

૨૭૭૪૦

ત્રેમલજિ ક્ર અન્થ માળા

પ્રભુદાસ. જાનુઆરી. ૫૨૫૧૨

મુદ્રક : મુદ્રણસ્થાન :
કેશવ હ. શેઠ,
ખડાયતા મુદ્રણકલા મન્દિર,
ચાર રસ્તા, અમદાવાદ

